

Markant

maandblad voor de gehandicaptensector

login | zoeken

[Home](#) > [Archief](#) > [Geestverwanten](#)

GEESTVERWANTEN

Johan de Koning, redacteur *Markant*

Editie: 1 2012

Is dit nou het moment om met zijn allen op te stappen? Vier pleitbezorgers van inclusie en vermaatschappelijking dragen het stokje met een gerust hart over. 'Er is ongelofelijk veel veranderd.'

Ze hebben zich alle vier ingespannen om idealen als inclusie, vermaatschappelijking en burgerschap waar te maken. En bijna tegelijkertijd vertrekken deze geestverwanten als bestuurder van de instelling waar zij jarenlang hebben gewerkt. Hans Kröber vertrok in oktober bij Pameijer. Aart Bogerd neemt in februari afscheid bij Syndion. In juni verlaat Willem de Gooyer Steinmetz | de Compaan en Jan van der Kruis vertrok in januari bij Dichterbij. De laatste is vandaag helaas verhinderd (zie kader).

Er wordt bezuinigd op het pgb, extra geld gaat naar 'handen aan het bed', en er wordt overgeheveld naar de Wmo. Wat betekent het voor de ontwikkeling van inclusie als jullie nu vertrekken?

Kröber: 'Inclusie is nog nooit zo'n actueel thema geweest als nu. Natuurlijk kun je bezwaar maken tegen bezuinigingen, maar door alleen maar geld in de zorg te pompen hebben we heel lang een systeem in stand gehouden dat exploderend werkt. Achter de Wmo zit het idee dat je de potentie in de samenleving moet aanboren. Men probeert niet langer iedereen met zoveel mogelijk professionals te omringen, maar gaat op zoek naar oplossingen in en met de samenleving.'

De Gooyer: 'Na mijn pensionering blijf ik me inzetten voor inclusie, wel vanuit een andere positie, maar met dezelfde gedrevenheid. Vanuit de Coalitie voor Inclusie houd ik me bezig met wetgeving en beïnvloeding. We organiseren bijvoorbeeld bijeenkomsten over *best practices*. Bij het Platform VG, waar verschillende visies heersen, zal ik als voorzitter meer een bindende factor zijn. Waar ik het meest bezorgd over ben is dat er nieuwe tweedeling ontstaat. De overheid heeft het steeds meer over "de mensen die het echt nodig hebben". Dat wekt de suggestie dat er ook mensen zijn bij wie dat niet het geval is, onechte gehandicapten, misbruikers van het systeem.'

Bogerd: 'Het is een enorme misvatting dat in de intramurale zorg mensen met ernstige handicaps zitten en in de extramurale begeleiding de lichter verstandelijk gehandicapten. In de intramurale zorg zitten heel veel mensen die daar door toevallige omstandigheden thuis terecht zijn gekomen.'

Dat is toch wel bekend bij VWS?

De Gooyer: 'De staatssecretaris bezocht bij ons een steunpunt voor cliënten die daar in de buurt wonen. Dankzij een actieve buurtcommissie kunnen buurtbewoners daar iets betekenen voor mensen met beperkingen, terwijl zij zelf ook toegevoegde waarde hebben voor het leven van andere mensen,

bijvoorbeeld door boodschappen te doen. Ik leg de staatssecretaris dan uit dat daar mensen wonen met een indicatie voor verblijf en zelfs voor behandeling, maar ik heb niet het idee dat het wezen van wat daar gebeurt tot haar doordringt. Op basis van de papieren werkelijkheid van indicatiestellingen en financiering is dat ook tamelijk onbegrijpelijk. Daar ben ik bezorgd over.'

Bogerd: 'Ik ben het met Hans eens dat de ontwikkeling naar inclusie zich voortzet. Ik zie een golfbeweging. Rond 1973 had je integratie en normalisatie. Dat vlakt af in tijden van bezuinigingen, zoals in 1981, maar daarna laait het weer op. Als je kijkt naar de overheid, dan zitten we nu in een dal, maar in de samenleving zie je dat er al weer een opgang plaatsvindt. De financiering vanuit de Wmo vind ik wel verkeerd. De indicatie zou gekoppeld moeten blijven aan een verzekerd recht. Ik vind het pervers dat een wethouder moet kiezen tussen drie speeltuintjes waar veel kiezers profijt van kunnen hebben en de zorg voor één persoon met een handicap die zestigduizend euro kost. Zelf wil ik de komende jaren bij een Wmo-raad of een gehandicaptenplatform actief worden.'

Kröber: 'In die Wmo-discussie wordt steeds gedacht vanuit bestaande structuren. Ik zou het helemaal niet zo gek vinden om er eens over te praten, of je niet de hele AWBZ door gemeenten moet laten uitvoeren, zoals in Scandinavische landen. Nu krijg je weer knippen tussen groepen mensen die het wel of niet echt nodig hebben en moeten we weer over grenzen heen organiseren. Je moet eens zien wat een bureaucratie dat oplevert.'

Bogerd: 'En domeindiscussies. Gemeenten gaan zeggen: vraag jij maar een AWBZ-indicatie aan, want ik heb er geen belang bij om zestigduizend euro in jouw zorg te steken.'

De Gooyer: 'Dat bedoel ik ook.'

Dus jullie zijn het eens: alle AWBZ-zorg in één keer naar de Wmo?

De Gooyer: 'Ja, er is discussie over of de kinderdagcentra wel integraal naar de Wmo en de jeugdzorg moeten worden overgeheveld. Wat een gekkigheid! Je moet het als een geheel zien.'

Bogerd: 'Nu een gedeelte die kant op gaat, kun je beter alles die kant op laten gaan. De gemeente is de enige instantie die namens alle burgers kan spreken.'

Kröber: 'Vanuit het burgerschapsparadigma is dat de logische plek.'

Het kabinet trekt extra geld uit voor 'handen aan het bed'. Stuit dat jullie niet enorm tegen de borst?

De Gooyer: 'Dat woord "bed" is niet zo belangrijk. Het is gewoon extra geld voor de uitvoering.'

Kröber: 'Het taalgebruik past niet bij mijn werkelijkheid, maar als je een beetje creatief bent, kun je met dat geld mooie werkprojecten en woonprojecten opzetten.'

Bogerd: 'Maar het is onrechtvaardig dat je het geld niet krijgt voor mensen die geen verblijfsindicatie hebben.'

De Gooyer voerde met de staatssecretaris en Eerste en Tweede Kamerleden gesprekken over het VN-verdrag voor mensen met beperkingen. Worden jullie niet aan het lijntje gehouden?

De Gooyer: 'Het gaat niet alleen om het papiertje, inclusief denken is een cultuuromslag. Maar het is wel handig als er een wet ligt waarop een beroep kan worden gedaan. Nu dreigt Nederland internationaal gezien een soort reservaat te worden. Op internationale congressen zie je dat onderzoekers het verdrag als *framework* gebruiken. Niet alleen in een juridische discussie, maar ook als het bijvoorbeeld gaat om de toepassing van ICT bij de ondersteuning van mensen met een beperking. Dat bewustzijn is in Nederland nog nauwelijks aanwezig.'

Bogerd: 'Met onze grondwet zou je zo'n VN-verdrag eigenlijk helemaal niet nodig moeten hebben. Het blijft iets wat in de samenleving plaats moet vinden.'

Kröber: 'Terwijl het VN-verdrag nog niet is geratificeerd, is er al wel veel gebeurd. Er is een bijeenkomst

geweest met Kamerleden, aan de manifestatie in Utrecht namen dertienhonderd mensen deel. Op allerlei plekken wordt erover gesproken wat er moet gebeuren. Als het verdrag straks wordt geratificeerd moeten er ook rapportages komen. Die gaan ook weer helpen.'

Wordt het dan geratificeerd?

Kröber: 'Uiteindelijk wel.'

Bogerd: 'Nederland kan het zich niet permitteren dat niet te doen.'

Door dit kabinet?

De Gooyer: 'Waarom niet? Volgens de staatssecretaris is het kabinet voorstander van ratificering. Er wordt waarschijnlijk een protocol aan gehangen waarin de fasering wordt beschreven, dat haalt de angel er wel uit. In een rapportage aan de Verenigde Naties heeft Nederland trouwens aangegeven dat het verdrag hier al geratificeerd is. Dus het kan niet lang meer duren.'

Jullie opposenten zeggen vaak dat jullie ideologisch zijn. Jullie vergeten dat veel mensen op een instellingsterrein beter af zijn dan in de samenleving. Wat vinden jullie daarvan?

Kröber: 'Je kunt de confrontatie zoeken en zeggen dat het schandalig is dat er nog instellingen bestaan waarin zes- of zeventienhonderd mensen wonen, maar waarom zou je? Ik steek mijn energie liever in goede praktijken. Als je dat goed doet, groeit die inclusieve samenleving vanzelf.'

Toch hoor ik u die discussie wel eens voeren.

'Ja, soms doe ik het nog wel eens. Bij het afscheid van Herman Meininger (als hoogleraar aan de VU, JdK) ging het ook over het burgerschapsparadigma als een ideologie en de tirannie van de gangbare norm. Als je er zo tegenaan kijkt, begrijp je niet wat inclusie is. Dat is juist ruimte maken voor verschil, dat iedereen zich overal welkom weet. Ik zou niet weten wat daar ideologisch aan is. Ik vind het ideologisch als je mensen als groep bestempelt en excludeert.'

Bogerd: 'De meest natuurlijke situatie is dat mensen in de samenleving worden geboren en erbij horen. De beste bijdrage aan integratie is het voorkomen van desintegratie.'

De Gooyer: 'Ik heb wel een moeilijke tijd gehad bij Van Boeijen, maar gelukkig zijn daar toch veel mensen van het terrein af gegaan. Ik las een artikel in *Dagblad van het Noorden* waarin een moeder vertelt over haar zoon, die nu met drie anderen op een boerderij in Drenthe woont. Ze ziet dat de persoonlijke sfeer die daar heerst haar zoon geweldig goed doet en ze roept ouders op om te komen kijken. De discussie kun je niet winnen als die niet gepaard gaat met goede voorbeelden.'

Bogerd: 'Als ik weer eens werd afgeschilderd als ideoloog, dacht ik er altijd aan dat het loslaten van het oude nog moeilijker is dan het ontwikkelen van het nieuwe. Mensen zitten vast in een manier van denken. Als anderen het niet met hen eens zijn, zijn dat "dus" vijanden en dan noem je ze ideoloog.'

Hebben jullie inspanningen voldoende opgeleverd?

Bogerd: 'Ik begon in inrichtingen waar we witte jassen droegen en ouders hun kind met een koffertje kwamen afgeven, waarna ze pas na een flink aantal weken mochten terugkomen. Voor een jongen met gedragsproblemen, die alleen op een kamertje zat, gingen we nog onderzoeken of lobotomie iets kon bijdragen. Er zijn zoveel vorderingen gemaakt!'

Kröber: 'Toen ik begon, werden net de eerste gezinsvervangende tehuizen opgeleverd. Die waren bedoeld voor 24 bewoners die samen in een groep zaten. Dat was alleen maar ruzie maken met elkaar. Nu zie je dat er veel meer ondersteuning in thuissituaties is. Je moet niet achterover gaan leunen, want er zijn altijd bedreigingen, maar er is ongelooflijk veel veranderd.'

Bogerd: 'Er zijn ook slechte ontwikkelingen. Ik zie logeerhuizen weer in de knel komen. Ouders die een pgb krijgen moeten weer een beroep doen op zorg in natura, dat is echt een probleem. Maar de wal zal

het schip weer keren.'

De Gooyer: 'Het is nooit genoeg natuurlijk, daar is nog een leven voor nodig.'

De vierde man:

Jan van der Kruis

Hij mengde zich minder dan de andere geïnterviewden in debatten over inclusie. Maar Dichterbij ontmantelde wel drie grote instellingsterreinen. Zoals Jan van der Kruis zelf zegt: 'In dialoog'.

Gebruikt u de term inclusie wel?

'Wij hebben het hier altijd over een vermaatschappelijkingsproces. Het is een nuance, maar binnen onze regio wordt onder inclusie vaak verstaan dat de samenleving een verplichting heeft ten aanzien van mensen met beperkingen, terwijl het ook omgekeerd geldt. De lokale samenleving wordt er beter van als mensen met beperkingen er aan deelnemen. Als wij ergens in een wijk een locatie voor dagbesteding wilden opzetten, maakten we er meteen een wijkgebouwtje van, ook voor andere groepen. Als we gingen samenwerken met een kinderboerderij, dan gingen we kijken hoe onze mensen eraan kunnen bijdragen dat die kinderboerderij beter gerund wordt.'

Kan de vermaatschappelijking wel zonder mensen als jullie?

'Er werken hier vijfduizend mensen en die staan er alle vijfduizend met hart en ziel achter. Dat geldt ook voor de ouders en de verwanten. Dat is zo'n kracht! Maar de mensen die nu afscheid nemen, zijn wel allemaal vertegenwoordigers van een naoorlogse generatie die sociale doelen nastreefde, of het nu gaat om emancipatie van werknemers, vrouwen of mensen met beperkingen. Ons werd met de paplepel ingegoten dat je gaat voor het collectief. Nu gaat men meer voor zichzelf. Je hoort tegenwoordig vaak zeggen dat je om de vier jaar van functie moet veranderen. In de langdurige zorg, waar mensen zo afhankelijk zijn van continuïteit en betrokkenheid, vind ik dat helemaal niet wenselijk! Toen ik hier begon, zei een vertegenwoordiger van de ouderraad tegen me: kom je hier je kunstje doen en ga je weer weg, of loop je met ons het pad af? Net toen ik wilde gaan antwoorden, zei hij: nee hoor dat hoeft niet, ik ruik het al aan je.'

Ziet u de Wmo ook als een kans?

'Ja, binnen gemeenten kan een integrale zorg- en dienstverlening tot stand komen, dat is precies wat nodig is voor de volgende fase in de vermaatschappelijking. Dan gaat het ook niet meer over mensen met verstandelijke beperkingen, maar over kwetsbare burgers.'

Kan alles naar de Wmo?

'In principe ben ik het daarmee eens, maar het moet niet te snel gaan, want gemeenten hebben er nog geen verstand van, terwijl het gaat om een kostbaar goed. Ik ben ook bang voor de invloed van de lokale politieke besluitvorming. Dus de weg van de geleidelijkheid is de beste weg.'

Hoe belangrijk is ratificering van het VN-verdrag?

'Ik zie het vooral als een proces van bewustwording. Als we dat VN-verdrag ratificeren en er gebeurt verder niets mee, dan leidt dat tot niets. Ik hoop dat er een proces op gang komt dat leidt tot een recht op zelfbeschikking, dat mensen worden erkend als individu, in plaats van als groepslid.'

Personalia

Jan van der Kruis werd op 20 juni 1949 in Heeze geboren. Op 19 januari 2012 nam hij afscheid van Dichterbij, waar hij sinds 1994 bestuurder was. Eerder was hij onder andere directeur van De La Salle

Aart Bogerd werd op 29 juni 1950 in Leerdam geboren. Hij neemt op 29 februari 2012 afscheid van Syndion, waar hij sinds 1989 leiding gaf. Hij is (co-)auteur van twee leerboeken voor begeleiders in de gehandicaptenzorg en was columnist van *Markant*.

Willem de Gooyer werd op 10 september 1950 geboren in Den Haag. Op 1 juni 2012 neemt hij afscheid van Steinmetz | de Compaan, waar hij sinds 2002 bestuurder was. Hij wordt voorzitter van Platform VG en blijft bestuurslid van de Coalitie voor Inclusie.

Hans Kröber werd op 8 december 1952 in Voorschoten geboren. Hij nam op 12 oktober 2011 afscheid van Pameijer, waar hij sinds 1986 werkte. Hij is adviseur bij Vilans, waar hij een kennisnetwerk rond inclusie opzet. Zijn proefschrift over inclusie uit 2008 werd bekroond met de Gehandicaptenzorgprijs.

STUUR DIT ARTIKEL DOOR

Naam afzender *

E-mailadres afzender *

Naam ontvanger *

E-mail ontvanger *

Bericht *

Versturen

